

SLOVENSKA ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA CELOVEC

Blažka Kunc

**PROJEKT POTUJOČA KNJIŽNICA V SLOVENSKI
ŠTUDIJSKI KNJIŽNICI CELOVEC IN NJEGOV POMEN ZA
SPODBUJANJE BRALNE PISMENOSTI MED ZAMEJCI**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Celovec, 2021

IZJAVA O AVTORSTVU IN O JAVNI OBJAVI PISNE NALOGE

Spodaj podpisana **Blažka Kunc** izjavljam, da sem avtorica pisne naloge za bibliotekarski izpit za bibliotekarja z naslovom **Projekt Potujoča knjižnica v Slovenski študijski knjižnici Celovec in njegov pomen za spodbujanje bralne pismenosti med zamejci**.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- sem pisno nalogo izdelala samostojno in je moje avtorsko delo,
- so dela drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih navajam neposredno ali povzemam, navedena oziroma citirana v skladu s standardom APA,
- sem besedila ali podatke, ki so avtorsko zaščiteni, uporabila v skladu z določbami zakona, ki določa avtorske pravice,
- je elektronska oblika pisne naloge istovetna s tiskano obliko naloge,
- na podlagi 23. člena Pravilnika o bibliotekarskem izpitu ter v skladu s prvim odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovoljujem javno objavo elektronske oblike pisne naloge na portalu Digitalne knjižnice Slovenije.

Podpis avtorice:

V Celovcu, 10. 10. 2021

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Blažka KUNC

Naslov pisne naloge: **Projekt Potujoča knjižnica v Slovenski študijski knjižnici Celovec in njegov pomen za spodbujanje bralne pismenosti med zamejci**

Kraj: Celovec

Leto: 2021

Št. strani: 30

Št. slik: 3

Št. preglednic: 1

Št. prilog: 1

Št. strani prilog: 1

Št. referenc: 28

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v: Slovenska študijska knjižnica Celovec, Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem

Mentorica v času strokovnega usposabljanja: Katja ČOP

UDK: 028:37.091.3(436.5Celovec)

Ključne besede: potujoča knjižnica, premična zbirka, knjižnične storitve, bralna pismenost, zamejci

Izvleček

Slovenska študijska knjižnica Celovec se srečuje z veliko izzivi. Eden izmed njih je tudi lokacija – stacionirana je namreč v Celovcu in je edina javna knjižnica s slovenskim gradivom na avstrijskem Koroškem. Uporabniki knjižnice (dvojezična prosvetna društva, dvojezični vrtci in šole) pa so razpršeni po celi Koroški, zato je izziv SŠK, da jim čim bolj približa knjižno gradivo ter s tem spodbuja bralno pismenost med zamejci. To so v SŠK želeli doseči s projektom, imenovanim Potujoča knjižnica. Z analizo statističnih podatkov smo ugotovili, da se število sodelujočih pri projektu ter število enot izposojenega gradiva vsako leto povečuje. Število je nekoliko upadlo le v letu 2020, predvidevamo, da zaradi epidemije covid-19. Z raziskavo smo želeli pridobiti podatke o namenu projekta ter o zadovoljstvu sodelujočih s projektom. Izvedli smo šest polstrukturiranih intervjujev, s pomočjo katerih smo ugotovili, da si sodelujoči gradivo izposojajo predvsem za spodbujanje bralne pismenosti v slovenskem jeziku med dvojezičnimi otroki. S projektom so precej zadovoljni, saj na tak način pridobijo veliko poučnega in kakovostnega gradiva, ki je primerno glede na starost in stopnjo znanja slovenskega jezika otrok. Pridobljeni podatki kažejo na to, da je mogoče pri projektu izvesti tudi nekaj izboljšav in sprememb.

KAZALO

1	UVOD	1
2	VLOGA IN POMEN POTUJOČIH KNJIŽNIC IN PREMIČNIH ZBIRK.....	2
3	SPODBUJANJE BRALNE PISMENOSTI	5
4	SLOVENSKA ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA CELOVEC	9
4.1	PROJEKT POTUJOČA KNJIŽNICA V SLOVENSKI ŠTUDIJSKI KNJIŽNICI CELOVEC.....	10
5	RAZISKOVALNI PROBLEM, RAZISKOVALNA VPRAŠANJA in HIPOTEZE	11
6	RAZISKOVALNA METODA	12
6.1	INTERVJU	12
6.2	VZOREC	14
6.3	POTEK RAZISKAVE.....	14
7	ANALIZA STATISTIČNIH PODATKOV IZPOSOJE KNJIG V OKVIRU PROJEKTA POTUJOČA KNJIŽNICA OD LETA 2016 DO 2020	16
8	REZULTATI RAZISKAVE	20
8.1	VLOGA IN VPLIV PROJEKTA POTUJOČA KNJIŽNICA V ZAMEJSTVU	20
8.2	NAMEN IZPOSOJE KNJIG V OKVIRU PROJEKTA POTUJOČA KNJIŽNICA	22
8.3	ZADOVOLJSTVO S PROJEKTOM POTUJOČA KNJIŽNICA	23
8.4	PREDLOGI ZA SPREMEMBE IN IZBOLJŠAVE PROJEKTA POTUJOČA KNJIŽNICA	25
9	SKLEP.....	26
9.1	OMEJITVE RAZISKAVE	26
9.2	RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI.....	26
10	NAVEDENI VIRI IN LITERATURA	28
11	PRILOGE	I
11.1	PRILOGA 1: INTERVJU	I

KAZALO SLIK

Slika 1: Shema poteka raziskave	15
Slika 2: Število vseh sodelujočih dvojezičnih vrtcev, šol in društev, od leta 2016 do 2020....	19
Slika 3: Število vseh izposojenih enot knjižničnega gradiva, od leta 2016 do 2020.....	19

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število sodelujočih pri projektu Potujoča knjižnica, od leta 2016 do 2020	18
---	----

KAZALO KRATIC

SŠK – Slovenska študijska knjižnica

SP_{v1} – sodelujoči pri projektu 1 (vrtec)

SP_{v2} – sodelujoči pri projektu 2 (vrtec)

SP_{v3} – sodelujoči pri projektu 3 (vrtec)

SP_{v4} – sodelujoči pri projektu 4 (vrtec)

SP_{Lš5} – sodelujoči pri projektu 5 (ljudska šola)

SP_{Lš6} – sodelujoči pri projektu 6 (ljudska šola)

ZAHVALA

Zahvaljujem se Slovenski študijski knjižnici Celovec in Koroški osrednji knjižnici dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem za priložnost strokovnega usposabljanja za bibliotekarski izpit. Prav tako gre zahvala mentorici Katji Čop in ostalim sodelavcem, ki so mi ob usposabljanju pomagali z idejami in nasveti.

Zahvaljujem se tudi vsem, ki so sodelovali pri raziskavi in ki so si vzeli čas za odgovore na vprašanja.

Posebna zahvala gre mojim domačim, ki so mi ves čas stali ob strani, me spodbujali in motivirali.

Še posebej se zahvaljujem mami, dr. Petri Kunc, prof. slov., za lektoriranje.

1 UVOD

Slovenska študijska knjižnica Celovec (SŠK) se srečuje z veliko izzivi. Eden izmed njih je tudi lokacija – stacionirana je namreč v Celovcu in je edina splošna knjižnica s slovenskim gradivom na avstrijskem Koroškem, prav tako pa je tudi največja slovenska knjižnica v Avstriji. Danes se nahaja v prostorih Mladinskega doma in v neposredni bližini dvojezičnega vrtca Sonce, dvojezične Zvezne gimnazije in zvezne realne gimnazije za Slovence v Celovcu ter Dvojezične zvezne trgovske akademije v Celovcu. Trenutno hrani okoli 145.000 enot knjižničnega gradiva – knjig, zemljevidov, notnega gradiva, videokaset, zgoščenk ... ter okoli 500 naslovov serijskih publikacij (O nas, b. d.).

Ostali pomembni uporabniki knjižnice (dvojezična prosvetna društva, dvojezični vrtci in šole), ki niso v neposredni bližini knjižnice, pa so razpršeni po celotni avstrijski Koroški, ki se razteza na zahodu na Vzhodno Tirolsko, na severozahodu na zvezno deželo Salzburg, na severovzhodu na zvezno deželo Štajersko, na jugu dosega mejo s Slovenijo ter na zahodu mejo z Italijo. Izziv SŠK je zato čim bolj približati knjižno gradivo ter s tem spodbujati bralno pismenost med zamejci, ki so od Celovca oddaljeni tudi po 160 kilometrov ali več.

Spodbujanje bralne pismenosti med zamejci na avstrijskem Koroškem so v SŠK zato želeli doseči s projektom, imenovanim Potujoča knjižnica¹, ki je šolam, vrtcem in društvom omogočil večji in boljši dostop do gradiva v slovenskem jeziku. Na žalost vse šole na avstrijskem Koroškem nimajo šolskih knjižnic, ali pa v šolskih knjižnicah nimajo knjig v slovenskem jeziku oziroma je teh precej malo. UNESCO manifest o splošnih knjižnicah (1994) nam pove, da je namen potujočih knjižnic in premičnih zbirk zagotoviti knjižnične storitve in spodbujati bralno pismenost vsem prebivalcem enako, torej tudi zamejcem.

V prvem delu naloge na kratko predstavimo termin potujoče knjižnice, njeno vlogo in pomen v Sloveniji. Nato pa razložimo tudi termin premične zbirke, ki še najbolj opisuje projekt Potujoča knjižnica v Slovenski študijski knjižnici. Termin premična zbirka² namreč po navedbi Kanič idr. (2009) pomeni del knjižnične zbirke, pogosto oblikovan iz zbirke potujoče knjižnice, ki je namenjen za postavitve v izposojevaliških in ga knjižnica menja. Prav to pa počne tudi

¹ Projekt Potujoča knjižnica je predstavljen v podpoglavju 4.2.

² Več o premičnih zbirkah je zapisano v poglavju 2.

SŠK, ki svojo gradivo izposodi določenemu vrtcu, ljudski šoli ali društvu ter potem to gradivo menja glede na čas, ki ga želi oziroma potrebuje posamezna ustanova (bodisi je to šest mesecev oziroma manj ali več).

Predstavimo tudi nekaj statističnih podatkov o projektu, in sicer kakšna je izposoja v okviru projekta ter koliko dvojezičnih vrtcev, ljudskih šol in društev, od vseh, ki se nahajajo na avstrijskem Koroškem, v njem sodeluje. Za namen raziskave smo se odločili in nato izvedli tudi šest polstrukturiranih intervjujev, saj nas je predvsem zanimalo zadovoljstvo sodelujočih s projektom ter s kakšnim namenom v projektu sodelujejo. V ta namen smo si pred samo raziskavo postavili tri raziskovalna vprašanja, na katera smo želeli odgovoriti, in sicer kakšno vlogo ima projekt, ali je koristen; zakaj sodelujejo pri njem, ali so s projektom zadovoljni ter kakšne spremembe in izboljšave bi lahko pri projektu uvedli. S pomočjo raziskovalnih vprašanj smo oblikovali hipoteze, ki smo jih nato poskušali potrditi ali ovreči: H1: Projekt Potujoča knjižnica ima pomembno vlogo na dvojezičnih šolah, vrtcih in društvih; H2: Projekt Potujoča knjižnica je za dvojezične šole, vrtce in društva koristen; H3: V dvojezičnih šolah, vrtcih in društvih so s projektom Potujoča knjižnica zadovoljni. Rezultati in zaključki so predstavljeni v zadnjih dveh poglavjih.

2 VLOGA IN POMEN POTUJOČIH KNJIŽNIC IN PREMIČNIH ZBIRK

Stringer (2010) nam pove, da je splošni cilj mobilne knjižnične storitve pravično zagotavljanje ter izboljšanje možnosti dostopa do knjižničnih storitev in gradiva. Pravi namreč, da je mobilna knjižnica najbolj prilagodljiva knjižnična storitev, ki ni omejena le na eno določeno populacijsko središče ter se lahko odzove na spreminjajoče se potrebe prebivalstva.

Potujoče knjižnice v večini primerov pomenijo celosten in pomemben del oskrbe, ki dopolnjuje splošne knjižnice. Pomenijo načrtovanje knjižničnih storitev za potrebe skupnosti, ki so prikrajšani za dostop do stacionarne splošne knjižnice, ker je ta preveč oddaljena od njih, saj je v Strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice opredeljen dostop do lokacij knjižnice za vse enako (Brenčičeva idr., 2019). Splošni cilj potujočih knjižnic je povečati dostopnost do knjižničnih storitev in s tem vzpodbuditi pravično oskrbo za vse. Potujoča knjižnica tako predstavlja najbolj prilagodljiv tip knjižnice, saj ni omejena na določeno

poseljeno središče in lahko odgovarja potrebam spreminjajočega se števila prebivalstva (Pestell, 1991).

Knjižnica izvaja knjižnične storitve za vse prebivalce, tistim, ki knjižnice ne morejo fizično obiskati, pa poskuša te storitve približati na različne načine. Stringer (2010) nam tako pove, da je kakršna koli knjižnična storitev, ki ne »ostaja na enem mestu«, definirana kot mobilna oziroma potujoča knjižnica.

Kot je videti, morata biti izpolnjena dva osnovna pogoja, da lahko knjižnico opredelimo kot potujočo, in sicer:

1. zagotavljati mora knjižnične storitve ter
2. biti mora mobilna, torej ne deluje stalno na enem območju, ampak se seli z enega kraja na drugega (Bikos in Panagiota, 2018).

Pugelj (1994) pa opredeli najpomembnejše naloge potujočih knjižnic in premičnih zbirk:

- manjšanje razlik med mestom in njegovim obrobjem;
- širjenje in spodbujanje bralne kulture in bralne pismenosti ter kulture v širšem smislu;
- prepoznavanje potreb po ustrezni obliki knjižničarstva in knjižničnih storitev za posamezna območja in kraje.

Splošna knjižnica je namreč tista, ki v lokalni skupnosti omogoča dostop do znanja in kulturni razvoj za vse starostne skupine ter v vseh življenjskih obdobjih. Svojim uporabnikom omogoča dostop do vseh vrst znanja in informacij. Storitve splošnih knjižnic morajo biti enako dostopne vsem, ne glede na spol, raso, starost, vero, narodno pripadnost, jezik ali socialni položaj. Zato je namen potujočih knjižnic in premičnih zbirk prav to – zagotoviti knjižnične storitve in spodbujati bralno pismenost vsem prebivalcem – torej tudi zamejcem (UNESCO manifest o splošnih knjižnicah, 1994).

Projekt Potujoča knjižnica, ki ga izvaja SŠK, še najbolj opiše termin premična zbirka. Premična zbirka je namreč po Kanič idr. (2009) del knjižnične zbirke, pogosto oblikovan iz zbirke potujoče knjižnice, ki je namenjen za postavitve v izposojevališčih in ga knjižnica menja. V Pravilniku o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (2003) vsaka premična zbirka vsebuje najmanj po 250 enot gradiva in jo knjižnica na postajališču premične

zbirke menjava vsaj štirikrat na leto. V primeru projekta Potujoča knjižnica je to nekoliko drugače, saj si posamezna ustanova naenkrat izposodi okoli 40 do 60 enot knjižničnega gradiva, se pa na leto vsem ustanovam skupaj izposodi več gradiva, v letu 2019³, ko je bilo izposojenega največ knjižničnega gradiva, je bilo to število 1176.

Kot pravi Lujčić (2002), se s pomočjo premičnih zbirk omogoča dostop do knjižničnega gradiva in informacij uporabnikom, ki sami ne morejo do knjižnice in se nahajajo v ustanovah, kjer ni razvite knjižnične dejavnosti. Tako v SŠK omogočajo dostop do knjižničnega gradiva otrokom in mladostnikom ter tudi učiteljem in vzgojiteljem, ki zaradi oddaljenosti ne morejo tako pogosto obiskovati knjižnice v Celovcu. Lujčić (2002) prav tako pove, da pri takšni organizaciji knjižnične dejavnosti, knjižničar pri svetovanju in izbiri gradiva ni v neposrednem stiku z uporabnikom. Zato je toliko pomembnejše tesno sodelovanje s strokovnim kadrom, ki v teh ustanovah prevzame skrb za delovanje premične zbirke. SŠK v tem primeru sodeluje z učitelji in vzgojitelji, ki prevzamejo skrb za gradivo, ki ga SŠK izposodi. Po navadi je to učitelj oziroma vzgojitelj, ki v šoli oziroma vrtcu že tako skrbi za knjižno gradivo, ki je tam predvsem v nemškem jeziku.

Projekt Potujoča knjižnica je pomembno povezan tudi z vzgojno-izobraževalnimi dvojezičnimi ustanovami v zamejstvu. Pestell (1991) namreč pravi, da je pomembno, da se storitve mobilnih knjižnic povezujejo z vzgojno-izobraževalnimi ustanovami, saj v šolah in vrtcih predstavljajo pomembno dopolnilo k vzgojno-izobraževalnemu procesu.

Zanimiv je primer slovenskega vrtca Vrtojba, kjer vzgojiteljice (Repič idr., 2011) povzemajo prednosti potujoče knjižnice za njihov vrtec:

- otroci so knjigam bolj naklonjeni;
- skupaj z vzgojiteljicami skrbijo za knjižni kotiček v vrtcu, učijo se ravnanja s knjigami;
- v knjižnem kotičku preživijo veliko časa;
- otroci večkrat predlagajo, da bi za kakšne knjige ali informacije povprašali knjižničarja, kar nakazuje tudi na dejstvo, da otroci knjižnico vidijo kot vir informacij;
- spodbuja bralno kulturo in bralno pismenost.

³ Statistični podatki so podrobneje predstavljeni v poglavju 7.

Projekt Potujoča knjižnica SŠK se pomembno povezuje in vključuje v šole ter vrtce na dvojezičnem območju avstrijske Koroške. Kot pravi Lerdsuryakul (2000), je zelo pomembno razvijati modele storitev, kjer je treba promovirati branje, zbiranje informacij in samo učenje. Različni tipi mobilnih knjižnic in premičnih zbirk pa pripomorejo k boljši in kakovostnejši izobraževalni aktivnosti ter povečujejo možnosti učenja.

Kot pravi Stringer (2010), so knjižnične storitve v šolah pogosto pod okriljem izobraževalnih organov, mobilne knjižnične storitve za šole in predšolske skupine, kot so na primer vrtci, pa veljajo za dodatek k izobraževalnemu delu in procesu. Čeprav je tukaj pomembno dodati, da v Evropi, po večini, uporabljajo organizirane oblike šolskega knjižničarstva, in sicer znotraj izobraževalnih ustanov. V primeru dvojezičnih šol in vrtcev na avstrijskem Koroškem pa je to drugače, saj nimajo tako razvitih šolskih knjižnic, še posebej ko je govora o gradivu v slovenskem jeziku. Zato je SŠK, ki je stacionirana in centralizirana v mestu Celovec, dvojezične šole, vrtci in prosvetna društva pa so razpršeni po celotnem obmejnem območju avstrijske Koroške, začela izvajati ta projekt, ki je še kako pomemben, saj se na ta način zagotavlja dostop do knjižničnih storitev za vse enako, ne glede na oddaljenost od knjižnice.

3 SPODBUJANJE BRALNE PISMENOSTI

Zorman (2013) navaja, da je pismenost kot celosten proces tako sporazumevanje prek slušnega kot tudi vidnega prenosnika. Pri tem pa je pismeni človek kot dejaven osebek v sporočanje vključen kot tvorec sporočila ali pa kot njegov prejemnik, učinkovito sporazumevanje pa je pogojeno z aktivno vključenostjo obeh – tako tvorca kot prejemnika.

Bralno pismenost lahko razvijamo oziroma spodbujamo na različne načine. V SŠK tako izvajajo razne projekte za spodbujanje bralne pismenosti med zamejci oziroma med otroki v zamejstvu. Eden izmed projektov je Potujoča knjižnica, pa tudi pravljичne urice, Bralna značka, Glasno branje v knjižnici ...

Bralno pismenost je zelo pomembno razvijati že v otroštvu, prav tako pa tudi bralno pismenost pri dvojezičnih otrocih v zamejstvu, čeprav Zorman (2013, str. 14) meni, da pismenost lahko razumemo kot proces učenja, ki traja vse življenje.

Mezgec (2013) nam tako na primer pove, da potrebujejo pripadniki manjšinskih jezikov v vsakodnevni praksi razvoj pisnih kompetenc tako v manjšinskem kot v večinskem jeziku. Mezgec (2013) prav tako pravi, da se pri tem predvsem postavlja vprašanje, v katerem jeziku naj otroci začnejo brati in pisati. Pojavljajo pa se tri možne izbire, in sicer:

- usvajanje pismenosti v materinščini,
- usvajanje pismenosti v večinskem jeziku in
- usvajanje pismenosti v obeh jezikih.

Otroci, ki živijo v dvojezičnem okolju in sočasno usvajajo dva jezika, potrebujejo veliko raznih jezikovnih spodbud, pri tem so pomembne razne zabavne dejavnosti, kot so petje otroških (ljudskih) pesmi, štetje, izštevanke, gledanje in branje slikanic ... Uvajanje tujega jezika pri otrocih v predšolskem obdobju je velika preizkušnja in izziv za vsakega strokovnega delavca, vzgoja otrok v takih primerih je seveda zahtevnejša, a je to naša prihodnost, ki jo je treba sprejeti in se na tem področju prilagajati ter še izobraževati oziroma izpopolnjevati (Padovan, 2015).

V predšolskem in šolskem obdobju otroka lahko najdemo različne načine za spodbujanje bralne pismenosti med otroki. V nadaljevanju predstavimo nekatere izmed načinov, orodij oziroma projektov, ki so v Sloveniji pomembni in aktualni za spodbujanje bralne pismenosti med otroki.

BRALNA ZNAČKA⁴ je pomemben projekt, ki ga lahko označimo kot gibanje za razvoj bralne, knjižne in književne kulture med mladimi slovenskimi bralci oziroma bralkami. Zasnovala sta jo pisatelj Leopold Suhodolčan in profesor Stanko Kotnik, ki sta na ta način želela spodbujati ljubezen do branja kakovostne literature. Sprva se je imenovala Prežihova bralna značka, v letu 2002 pa se je organizirala kot samostojno Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS. Bralna značka se vseskozi močno vključuje v prizadevanja, da bi se dvignila bralna pismenost posameznikov in družbe v celoti (Jamnik in Perko, 2017).

Pomembna pa je tudi **PREDŠOLSKA BRALNA ZNAČKA**, saj branje v predšolskem obdobju močno ugodno vpliva na otrokovo porajajočo se pismenost v predšolskem obdobju, prav tako pa je osnova za poznejše uspešno učenje branja in dobro razvito bralno pismenost. Predšolska bralna značka pomembno bogati tako delo v vrtcu kot tudi kakovost življenja v

⁴ Vse o projektu Bralna značka je mogoče prebrati na njihovi uradni spletni strani, ki je dostopna na povezavi: <https://www.bralnaznacka.si/sl/>.

družini, saj otroci berejo tudi doma. Prav tako pa je tudi dober začetek poti v svet knjige, literature ... (Jamnik in Perko, 2017).

Kakovostna **ŠOLSKA KNJIŽNICA** ima nepogrešljivo vlogo v procesu razvoja bralnih in informacijskih kompetenc, katere je treba sistematično razvijati od predšolskega obdobja ter tudi v času formalnega izobraževanja. Šolske knjižnice imajo pomembno vlogo v spodbujanju bralne pismenosti, saj delujejo tako v knjižničnem kot tudi šolskem sistemu, prav tako pa so edine knjižnice, v katere vstopi prav vsak državljan (vsaj v obdobju svojega obveznega izobraževanja) (Vilar in Zabukovec, 2017).

Vilar (2017) nam pove, da lahko (šolska) knjižnica pomembno pomaga pri razvijanju bralne pismenosti. Knjižnice in knjižničarji imajo namreč pomembno vlogo v vseh dejavnikih spodbujanja bralne pismenosti:

- zagotavljajo spodbude: nudijo storitve, povezane z branjem, za dojenčke, otroke in starše ter druge odraslo spremstvo;
- delujejo kot model: informirajo in poučujejo starše in druge odrasle o bralni pismenosti, njenem pomenu in vlogi, oblikah in aktivnostih ter starše in druge odrasle usposablja, da pismenost znajo razvijati tudi v družinskem okolju;
- zagotavljajo gradivo (na vseh medijih) vsem uporabnikom (Vilar, 2017, str. 175).

SLIKANICA kot posebna oblika knjige ne sodi le v književnost, temveč prav na presečišče književne in likovne umetnosti. Uvrščamo jo med multimodalna besedila/dela, saj ima dva različna načina sporočanja, to sta jezikovno (besedilo) in likovno (ilustracije) sporočanje, pri čemer pa je besedilni del navadno manj obsežen od slikovnega in ne presega 1800 besed. Kakovostne leposlovne slikanice so velikokrat prvi stik otroka s knjigo, književnostjo in likovno umetnostjo. Z uvajanjem otrok v sočasno branje jezikovnih in vizualnih sporočil pa lahko tako pomembno prispevamo k razvijanju multimodalne pismenosti (Batič in Haramija, 2017).

PRAVLJIČNE URICE so pomemben prispevek k spodbujanju bralne pismenosti. V predšolskem obdobju je še posebej pomembno, da otrokom beremo vsak dan, glasno branje naj bi postalo del dnevne rutine doma in v vrtcu. Starši in vzgojitelji omogočajo otroku prvi stik s knjigami tako, da jim knjige berejo in listajo po njih. Otrok je v predbralnem obdobju v vlogi

poslušalca, zato je odvisen od odraslih kaj, kdaj, koliko časa in kolikokrat mu bodo brali oziroma ali mu sploh bodo brali (Ferlinc, 2019).

Od leta 2018 vsako leto poteka projekt **BEREMO SKUPAJ – NACIONALNI MESEC SKUPNEGA BRANJA**, v katerem vsako leto sodeluje vedno več ustanov in posameznikov, ki v Sloveniji ter v zamejskem in zdomskem prostoru skrbijo za spodbujanje branja in bralne kulture. Pobudo so kot partnerji in sofinancerji podprli Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Javna agencija RS za knjigo, Andragoški center Slovenije, Slovenska nacionalna komisija za UNESCO in Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov, pa tudi nekatere občine, podjetja, zavodi, uradi in agencije, vzgojno-izobraževalni in visokošolski zavodi, kulturne ustanove, splošne knjižnice, založbe, knjigarne, nevladne ustanove z različnih področij, ki v središče svojega delovanja postavljajo otroke, mladino, starejše in družine ter strokovne delavce. Pomen spodbujanja skupnega branja v celotnem slovenskem kulturnem prostoru je prepoznal tudi predsednik države Borut Pahor, ki je častni pokrovitelj projekta (Potočnik, 2019).

Kot pravi Potočnik (2019), je dolgoročni cilj nacionalne mreže dvig bralne kulture in bralne pismenosti vseh prebivalcev v Sloveniji in širšem slovenskem kulturnem prostoru. Za doseganje tega cilja želijo:

- informirati vse prebivalce Slovenije o pomenu in uporabni vrednosti branja, razvoja bralne kulture ter bralne pismenosti za posameznika in za družbo kot celoto;
- spodbujati branje in dvig bralne kulture vseh prebivalcev v Sloveniji, zamejskem in zdomskem oziroma izseljenskem prostoru;
- spodbujati skupno branje v družini, v vrtec in šolah, v kulturnih ustanovah, večgeneracijskih ter medgeneracijskih centrih in podobno;
- intenzivno opozarjati na pomen delovanja šolskih knjižnic in dostopnosti bralnih gradiv;
- predstavljati splošne knjižnice kot kulturno-izobraževalne centre, kjer se odvijajo različne brezplačne dejavnosti za otroke in mladino, družine in odrasle;
- opozarjati na pomen trdne mreže slovenskih založb in knjigarn, ki ima v majhnem jezikovnem prostoru poseben pomen;
- omogočati večjo dostopnost bralnega gradiva (npr. vzpostavitev bralnih kotičkov v različnih prostorih, kjer se zbirajo otroci in mladi, pa tudi starejši);
- omogočati dostopnost bralnega gradiva, ki spodbuja k branju;

- vključevati različne ciljne skupine v gibanja, programe, projekte, ki že delujejo na področju bralne kulture (Bralna značka, bralni klubi ...);
- ozaveščati o tem, da je branje večšina, ki jo moramo razvijati z vsakodnevno uporabo, da postanemo in ostanemo dobri bralci, ter da je za posameznika pomembno tako branje za zabavo kot branje za znanje ter
- vključevati ranljive skupine, ki potrebujejo prilagojene načine branja (lahko branje) (Potočnik, 2019, str. 52).

4 SLOVENSKA ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA CELOVEC

Leta 1927 je SŠK ustanovila Slovenska krščanska zveza, ki se je pozneje preimenovala v Slovensko prosvetno zvezo. V času nacizma je bila slovenska beseda na Koroškem prepovedana, tako so bile tudi slovenske knjige, ki jih ljudje niso uspeli skriti, zaplenjene in deloma uničene. Knjižnica se je takrat borila za svoj obstoj, izgubljena je bila tudi vsa dokumentacija. Po vojni je Slovenska prosvetna zveza knjižnico obnovila in v njej znova vzpostavila knjižnično dejavnost. Knjižnico so postopoma obnavljali in obdelovali gradivo, pri čemer jim je bila v veliko pomoč Študijska knjižnica z Raven na Koroškem, danes Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem. Tako je lahko SŠK znova pričela oskrbovati slovenska prosvetna društva s knjigami in gradivom, torej s tako imenovano potujočo knjižnico. Ko je bil leta 1973 v Sloveniji sprejet Zakon o obveznem izvodu, je SŠK postala ena od prejemnic in gradivo je začelo hitro naraščati. Leta 1975 pa je začela knjižnica redno poslovati, zaposlili so tudi prvo strokovno usposobljeno knjižničarko. Od leta 1990 je knjižnica vključena v avstrijsko zvezo splošnih knjižnic, od leta 1997 pa tudi v slovenski spletni bibliografski sistem in servis COBISS⁵ (O nas, b. d.).

Slovenska študijska knjižnica Celovec se danes nahaja v prostorih Mladinskega doma in je druga največja knjižnica na avstrijskem Koroškem ter obenem največja knjižnica s slovenskim gradivom v Avstriji ter ima štiri zaposlene. Trenutno hrani okoli 145.000 enot knjižničnega gradiva – knjig, zemljevidov, notnega gradiva, videokaset, zgoščenk ... ter okoli 500 naslovov serijskih publikacij (O nas, b. d.).

⁵ COBISS je kratica za Kooperativni spletni bibliografski sistem in servis.

4.1 PROJEKT POTUJOČA KNJIŽNICA V SLOVENSKI ŠTUDIJSKI KNJIŽNICI CELOVEC

Projekt Potujoča knjižnica v Slovenski študijski knjižnici Celovec ne pomeni le knjižnice, ki omogoča dostop do knjig in gradiva uporabnikom na odmaknjenih območjih ter knjižnico, ki jo želimo približati tistim, ki do matične knjižnice ne morejo pogosto dostopati. Prav tako pa to tudi ni mobilna knjižnica v obliki prevoznega sredstva, na primer v obliki bibliobusa, vlaka ... Potujoča knjižnica v SŠK je mnogo več – je namreč projekt, ki omogoča dostop do knjig in gradiva dvojezičnim šolam, vrtcem in društvom, to pomeni skupaj kar 131 dvojezičnih ustanov na obmejnem območju avstrijske Koroške. Od teh 131 ustanov je v projektu do leta 2021 sodelovalo 31 ustanov⁶, ki so od Celovca (kjer je SŠK stacionirana) oddaljene tudi do 160 kilometrov ali več in je zato dostop do knjižničnega gradiva tam otežen, še posebej je pomembno poudariti, da je s tem otežen dostop do gradiva v slovenskem jeziku. SŠK se seveda trudi, da bi k sodelovanju pridobila še kakšen dvojezični vrtec, šolo ali društvo, predvsem se projekt promovira osebno, ko se na posamezni ustanovi izvajajo pravljíčne urice ali kakšen drug projekt, prav tako pa se vsako leto k projektu ustanove povabi tudi s poslanimi vabili prek e-pošte. Pri projektu sicer aktivno sodelujeta dva knjižničarja v SŠK, ki se povezujeta z učitelji in vzgojitelji iz posameznih ustanov (po navadi je to en učitelj oziroma vzgojitelj iz vsake ustanove).

Namen tega projekta je tako dvojezičnim šolam, vrtcem in društvom na območju avstrijske Koroške s potujočo knjižnico še bolj približati slovenski jezik ter spodbujati bralno pismenost v zamejstvu.

Projekt Potujoča knjižnica poteka tako, da lahko vsak dvojezični vrtec, ljudska šola ali prosvetno društvo v knjižnici »naroči« potujočo knjižnico oziroma raznoliko gradivo v okviru tega projekta. To lahko storijo prek knjižnične e-pošte, telefona ali pa v živo, ob obisku knjižnice. Ob naročilu se z zaposlenim knjižničarjem tudi dogovorijo o tem, koliko in kakšne knjige želijo, da jim jih pripravijo ter na kakšno tematiko (na primer glede na letni čas, na tematike, ki jih obravnavajo v šoli/vrtcu, kaj se tam učijo ...). Predvsem pa je tukaj pomembna tudi težavnost knjig, saj moramo ob tem upoštevati, da se knjige pripravljajo za dvojezične

⁶ Statistika o projektu Potujoča knjižnica se beleži šele od leta 2016, čeprav se je t. i. potujoča knjižnica izposojala že od leta 1978, a takrat še ni bila definirana kot projekt.

otroke, pri katerih v večini primerov slovenščina ni primarni jezik in je zato treba pripraviti knjige, ki so primerne za njihovo stopnjo znanja slovenskega jezika, ki pa je seveda od vrtca do vrtca oziroma od šole do šole različna.

Knjižničarji v SŠK nato za vsako dvojezično šolo, vrtec ali društvo posebej pripravijo zaboj pestrih, zabavnih, poučnih ter kakovostnih otroških in mladinskih knjig, ter nato izposojene knjige šolam in vrtcem po potrebi tudi dostavijo ali pa jih lahko sami pridejo iskati v knjižnico. Na takšen način pa seveda v knjižnici tudi skrbijo, da so sodelujoče institucije seznanjene z aktualno slovensko literaturo in s knjižnimi novostmi.

Pogoj za izposojanje knjig v okviru projekta Potujoča knjižnica je le to, da je posamezna ustanova tudi vpisana oziroma včlanjena v knjižnico. Za njih (torej za vse izobraževalne ustanove) je vpis v knjižnico brezplačen, prav tako je brezplačen tudi prevzem in dostava zabojev s knjigami. Knjige lahko imajo nato izposojene do šest mesecev, po navadi pa sami še pred tem rokom zaprosijo za menjavo knjig z drugo tematiko (na primer glede na letni čas oziroma glede na tematike, ki jih ravno takrat obravnavajo v šolah/vrtcih ...). Rok za vračilo knjig oziroma gradiva, ki ga imajo izposojenega v okviru projekta, pa se lahko po potrebi tudi podaljša, vse je namreč le stvar dogovora.

5 RAZISKOVALNI PROBLEM, RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE

Z analizo statističnih podatkov projekta Potujoča knjižnica, ki ga izvaja le Slovenska študijska knjižnica v Celovcu, smo želeli izvedeti, koliko dvojezičnih šol, vrtcev in društev na dvojezičnem območju avstrijske Koroške si je v zadnjih letih, torej od leta 2016 do 2020, izposodilo gradivo v okviru projekta Potujoča knjižnica. Prav tako smo želeli preveriti, koliko gradiva je v to izposojanje vključenega.

Nato smo želeli s šestimi polstrukturiranimi intervjuji, ki jih smo jih izvedli na dvojezičnih vrtcih in šolah, kjer si gradivo v okviru projekta izposojajo, izvedeti tudi, zakaj se vključujejo v ta projekt ter s kakšnim namenom si gradivo v okviru projekta izposojajo ter ali so s projektom zadovoljni oziroma ali imajo kakšne predloge za izboljšanje.

S kvalitativno raziskavo smo zato želeli podati odgovore na naslednja zastavljena raziskovalna vprašanja:

1. Kakšno vlogo ima projekt Potujoča knjižnica na dvojezičnih šolah, vrtcih in društvih? Ali je za njih koristen in zakaj?
2. Zakaj dvojezične šole, vrtci in društva sodelujejo pri projektu Potujoča knjižnica? So s projektom zadovoljni, zakaj ja oziroma zakaj ne?
3. Kakšne spremembe in izboljšave bi bile dobrodošle pri projektu Potujoča knjižnica?

Iz raziskovalnih vprašanj smo oblikovali naslednje hipoteze:

- H1: Projekt Potujoča knjižnica ima pomembno vlogo na dvojezičnih šolah, vrtcih in društvih.
- H2: Projekt Potujoča knjižnica je za dvojezične šole, vrtce in društva koristen.
- H3: V dvojezičnih šolah, vrtcih in društvih so s projektom Potujoča knjižnica zadovoljni.

6 RAZISKOVALNA METODA

6.1 INTERVJU

Odločili smo se, da bomo za namen naše raziskave opravili intervjuje, saj je intervju lahko zelo bogat vir podatkov, prav tako pa omogoča poglobljeno proučevanje problema. Intervju je tehnika zbiranja podatkov s pogovorom med dvema osebama, od katerih ena oseba sprašuje (sprashevalec), druga pa na vprašanja odgovarja (vprashevaneec) (Vogrinc, 2008).

Od vsakdanjega pogovora med dvema osebama se razlikuje v tem, da raziskovalec vodi pogovor z namenom pridobivanja specifičnih in za raziskavo relevantnih informacij. Prav tako, v primerjavi z anketno metodo, dopušča večjo fleksibilnost in pridobivanje različnih, včasih tudi nenačrtovanih informacij (Lamut in Macur, 2012).

Odločili smo se za delno strukturiran oziroma polstrukturiran intervju, ki je tudi najpogostejša oblika pridobivanja kvalitativnih podatkov. S polstrukturiranim intervjujem lahko dobro raziščemo novo področje, ki ga želimo raziskati. Z njim lahko odkrijemo, kje so problemi in kako ljudje gledajo nanje (Kordeš in Smrdu, 2015). Polstrukturiran intervju je sicer zelo

prilagodljiva tehnika zbiranja podatkov, uporabijo se lahko tako zaprti ali odprti tipi vprašanj, odgovori vpraševanca pa so lahko kratki, ali pa odgovori v obliki pripovedi (Vogrinc, 2008).

Pri analizi polstrukturiranega intervjuja (ki je veliko težja, prav tako pa traja dlje) pa lahko uporabimo ali analizo vsebine ali pa zgolj neposredne navedbe, ki morajo dobro odražati temo oziroma teme raziskave (Kordeš in Smrdu, 2015).

Za raziskavo smo uporabili namensko vzorčenje intervjuvancev, saj je pri namenskem vzorčenju vsak vzorec izbran z natančno določenim namenom, pri tej vrsti vzorčenja je posebej pomembno, da je izbran vzorec dobro informiran o proučevani temi oziroma odlično pozna raziskovalni problem (Vogrinc, 2008). Pri naši raziskavi je bilo pomembno, da si izbrani vzorec redno izposoja gradivo v okviru projekta Potujoča knjižnica.

Izvedli smo šest polstrukturiranih intervjujev, s katerimi smo izvedeli, kako so dvojezične šole, vrteci oziroma društva zadovoljni s projektom Potujoča knjižnica oziroma zakaj sploh sodelujejo. Večino intervjujev (štiri) smo izvedli v živo oziroma osebno, enega pa po telefonu. Intervjuje smo snemali z diktafonom, saj smo nato lažje zagotovili točen oziroma natančen zapis samih intervjujev ter analizo. En sodelujoči, ki je sicer privolil v intervju, pa je potem zaradi preobremenjenosti z delom (in pomanjkanjem časa) ali neprijetnosti s snemanjem intervjuja na vprašanja odgovoril pisno.

Intervjuvancem smo zastavili naslednja vprašanja (Priloga 1):

1. Zakaj menite, da je projekt Potujoča knjižnica, ki ga omogoča Slovenska študijska knjižnica za vas pomemben oziroma koristen?
2. S kakšnim namenom oziroma zakaj si vaša šola/vrtec/društvo izposoja gradivo v okviru projekta Potujoča knjižnica v Slovenski študijski knjižnici?
3. Ste s projektom Potujoča knjižnica zadovoljni? Zakaj ja oziroma zakaj ne?
4. Ste zadovoljni s knjigami oziroma gradivom, katerega zaposleni v knjižnici pripravijo v okviru projekta Potujoča knjižnica za vas?
5. Kako bi ocenili projekt Potujoča knjižnica v Slovenski študijski knjižnici? V pomoč vam je lahko lestvica z ocenami od 1–5, kjer je 1 – slabo, 2 – zadovoljivo, 3 – niti slabo, niti dobro, 4 – dobro in 5 – odlično. Prosim, če lahko svoj odgovor pojasnite/utemeljite.

6. Navedite predloge, s katerimi bi izboljšali projekt Potujoča knjižnica? Kaj vam je pri tem projektu všeč in kaj ne?

6.2 VZOREC

Pri izbiri vzorca je pomembno predvsem to, da je vzorec primeren in relevanten za raziskavo oziroma da smo kot raziskovalci prepričani, da bomo z izbranim vzorcem pridobili potrebne informacije, s pomočjo katerih bomo lahko odgovorili na zastavljena raziskovalna vprašanja (Vogrinc, 2008).

Za raziskavo smo si izbrali namenski vzorec intervjuancev, saj je posebej pomembno, da je izbran vzorec dobro informiran o proučevani temi oziroma dobro pozna raziskovalni problem. Ugotovitve, ki jih pridobimo z namenskim vzorčenjem, sicer niso posplošljive na širšo populacijo, ampak so omejene na proučevani vzorec (Vogrinc, 2008). Pri naši raziskavi je bilo torej pomembno, da si izbrani vzorec redno izposoja gradivo v okviru projekta Potujoča knjižnica.

Za sodelovanje v naši raziskavi smo prosili oziroma povabili vse sodelujoče pri projektu Potujoča knjižnica ter potem naključno pridobili prvih šest, ki so se odzvali na povabilo.

Žal nismo pridobili nobenih sodelujočih, ki pri projektu sodelujejo s prosvetnim društvom.

Zaradi relativno majhnega vzorca intervjuancev smo bili še posebej pozorni tudi na zagotavljanje zaupnosti. Pet intervjuvank je bilo ženskega spola, le eden intervjuvanec pa je bil moškega spola. Štiri intervjuvanke so zaposlene v vrtcu, ena intervjuvanka v ljudski šoli ter moški intervjuvanec v ljudski šoli.

6.3 POTEK RAZISKAVE

Za namen raziskave (Slika 1) smo proučili in analizirali literaturo s področja potujočih knjižnic in premičnih zbirk ter bralne pismenosti in zamejcev. Proučili smo torej literaturo z raziskovanega področja, jo povzeli in povezali z našo raziskavo.

Nato smo oblikovali raziskovalna vprašanja, hipoteze ter vprašanja za intervju. Analizirali smo statistične podatke izposoje knjig v okviru projekta Potujoča knjižnica, in sicer od leta 2016 do 2020⁷. Sledila je kvalitativna raziskava, in sicer izvedba intervjujev s sodelujočimi pri projektu⁸ Potujoča knjižnica. Za intervjuje smo se odločili, ker je bila glede na naša raziskovalna vprašanja to najprimernejša metoda.

Po izvedenih intervjujih smo se lotili analize intervjujev ter interpretacije in ugotovitev. Na koncu smo napisali sklep, v katerem smo povzeli cilje raziskave, raziskovalna vprašanja, hipoteze, izvedbo raziskave in omejitve, interpretacijo in ugotovitve, ki smo jih pridobili tekom raziskave.

Slika 1: Shema poteka raziskave

⁷ Statistični podatki izhajajo iz lastnega vira, beleži jih namreč knjižnica sama, za lastno uporabo.

⁸ V tem primeru sodelujoči pri projektu pomenijo učitelje in vzgojitelje, ki so na posamezni ustanovi odgovorni za projekt in ki komunicirajo s SŠK glede izvajanja projekta.

7 ANALIZA STATISTIČNIH PODATKOV IZPOSOJE KNJIG V OKVIRU PROJEKTA POTUJOČA KNJIŽNICA OD LETA 2016 DO 2020

Na žalost se statistični podatki o projektu Potujoča knjižnica vodijo šele od leta 2016⁹, čeprav je ta projekt bil aktualen že vsaj od leta 1978¹⁰. Knjižničarji Slovenske študijske knjižnice se namreč ves čas trudijo, da bi zaradi centraliziranosti knjižnice gradivo in knjige v slovenskem jeziku dosegle podeželje, različna prosvetna društva ter dvojezične šole in vrtce. Bilo pa bi zelo zanimivo primerjati podatke, kakšna je bila izposoja knjig in koliko posameznih šol, vrtcev in društev je v projektu sodelovalo pred letom 2016, ko se statistika še ni vodila, s podatki, ki jih imamo zdaj.

Na avstrijskem Koroškem se skupaj nahaja 71 ljudskih šol¹¹, 38 dvojezičnih vrtcev¹² in 22 slovenskih prosvetnih društev¹³. Torej je vseh ustanov, ki bi bile primerne za vključitev v projekt 131.

Kot lahko vidimo v Tabeli 1, se je število vseh sodelujočih pri projektu Potujoča knjižnica od leta 2016 strmo povečevalo, manjši delež sodelujočih je bil le v letu 2020, kar pa lahko pripišemo epidemiji covid-19, saj so bili SŠK, prav tako pa tudi vrtci, šole in društva večji del leta zaprti oziroma se je izobraževalni proces izvajal na daljavo, dostop do knjižničnega gradiva pa je bil omejen. Enako je bilo tudi s številom posameznih institucij, ki je do leta 2019 strmo naraščalo, v letu 2020 pa se je zmanjšalo.

Iz Tabele 1 lahko povzamemo tudi število dvojezičnih vrtcev, v letu 2016 jih je pri projektu sodelovalo pet, v letu 2017 šest, v letu 2018 osem, v letu 2019 kar deset, nato pa je v letu 2020 število znova padlo na osem. Število dvojezičnih ljudskih šol, ki sodelujejo pri projektu, je bilo v letu 2016 štiri, v letu 2017 pet, v letu 2018 je število strmo naraslo na enajst, v letu 2019 jih

⁹ Statistični podatki izhajajo iz lastnega vira, beleži jih namreč knjižnica sama, za lastno uporabo.

¹⁰ Žal se točno leto začetka ne beleži, saj projekt takrat ni bil definiran kot projekt, ampak kot pomoč posameznim ustanovam, da so imele dostop do knjig v slovenskem jeziku.

¹¹ Podatki se nahajajo v brošuri z naslovom Die Zukunft ist mehrsprachig! Večjezičnost je bodočnost!, ki je na voljo na povezavi: <https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2021/01/brosura-dvojezicnost-na-koroskem.pdf>.

¹² Podatki se nahajajo v Poročilu o položaju slovenske narodne skupnosti na avstrijskem Koroškem v letu 2021, ki je na voljo na povezavi: https://www.ktn.gv.at/SI/Verwaltung/Amt-der-Kaerntner-Landesregierung/Abteilung-1/Volksgruppen_Menschenrechte/Publikationen/Bericht%20zur%20Lage%20der%20slowenischen%20Volksgruppe%20in%20K%C3%A4rnten.

¹³ Podatki se nahajajo na spletni strani Slovenske prosvetne zveze, ki je na voljo na povezavi: <https://spz.slo.at/sl/kulturna-drustva>, sem spadajo zgolj slovenska prosvetna društva, ostala društva niso vključena v projekt.

je sodelovalo sedemnajst, nato pa je v letu 2020 število padlo na dvanajst. Število prosvetnih društev, ki sodeluje pri projektu, je bilo v letih 2016 in 2017 dva, nato je v letih 2018 in 2019 število naraslo na štiri, v letu 2020 pa je število znova upadlo na dva.

Prav tako lahko v Tabeli 1 vidimo, da se je sorazmerno povečeval tudi delež števila vseh izposojenih knjig oziroma gradiva, v letu 2016 je bilo tako na primer v okviru projekta izposojenega 422 knjižničnih enot gradiva, v letu 2019 pa že kar 1176.

Predvidevamo lahko, da bi, če ne bi bilo epidemije covid-19, število sodelujočih in delež izposojenih enot knjižničnega gradiva v okviru projekta v letu 2020 še narasel. Prav tako predvidevamo, da se bo v letu 2021 število sodelujočih pri projektu spet povečalo, saj je projekt znova zaživel takoj po odprtju šol, vrtcev in društev. Za čas po letu 2021 predvidevamo, da se bo število sodelujočih še povečevalo, saj se bo projekt še naprej promoviral po šolah in vrtcih.

Če bi epidemija covid-19 še vedno močno vplivala na projekt, bi seveda poskušali najti druge načine, kako spraviti gradivo v posamezne izobraževalne ustanove. V šolskem letu 2020/2021 smo v SŠK tako na primer za uporabnike pridobili tudi zvočne knjige, ki so za njih dostopne prek aplikacije Audibook¹⁴. Da obstaja tudi ta možnost, smo obvestili vse dvojezične vrtce, ljudske šole in društva, ki so se na to možnost zelo dobro odzvali.

¹⁴ Aplikacija Audibook je največja knjižnica avdio knjig v slovenskem jeziku in jo je mogoče uporabljati na mobilnih napravah.

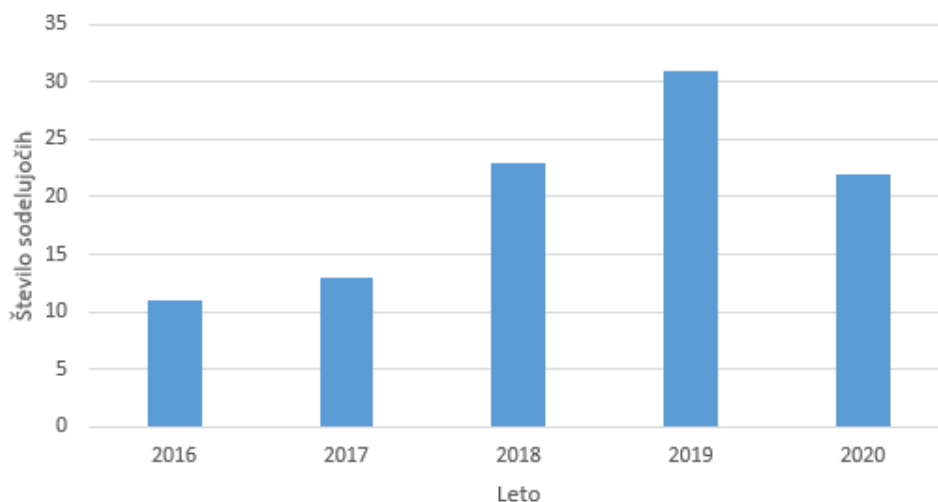
Tabela 1: Število sodelujočih pri projektu Potujoča knjižnica, od leta 2016 do 2020¹⁵

Leto	2016	2017	2018	2019	2020
Število vseh sodelujočih dvojezičnih vrtcev, šol in društev	11	13	23	31	22
Število dvojezičnih vrtcev	5	6	8	10	8
Število dvojezičnih ljudskih šol	4	5	11	17	12
Število prosvetnih društev	2	2	4	4	2
Število vseh izposojenih enot knjižničnega gradiva	422	457	851	1176	796

Kot lahko vidimo na Sliki 2, je bilo na primer število vseh sodelujočih dvojezičnih vrtcev, šol in društev v letu 2016 enajst, v letu 2017 trinajst, v letu 2018 triindvajset, v letu 2019 enaintrideset, nato pa je (predvidevamo, da zaradi epidemije covid-19) število sodelujočih ustanov v letu 2020 nekoliko upadlo, saj jih je sodelovalo dvaindvajset. V letu 2021 je vseh dvojezičnih vrtcev, šol in društev na območju avstrijske Koroške 131, zato lahko povzamemo, da je treba vložiti še veliko napora in promocije, da se bo za sodelovanje pri projektu odzvalo še več ustanov, saj je bil na primer odstotek sodelujočih v letu 2019¹⁶ le približno 24-odstoten.

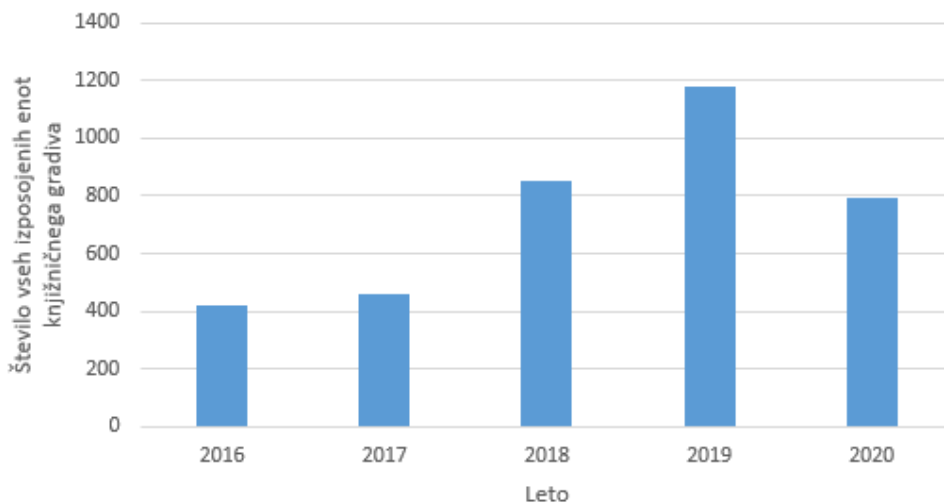
¹⁵ Vir knjižnice (lasten vir).

¹⁶ Leto 2019 uporabljamo za primerjavo, ker je takrat sodelovalo največ ustanov.

Slika 2: Število vseh sodelujočih dvojezičnih vrtcev, šol in društev, od leta 2016 do 2020¹⁷

Na Sliki 3 lahko vidimo, da je bilo število enot izposojenega knjižničnega gradiva v okviru projekta v letu 2016: 422, v letu 2017: 457, v letu 2018 je število strmo naraslo na 851, v letu 2019 se je število še povečalo, in sicer je bilo izposojenih enot kar 1176, nato pa je v letu 2020 število izposojenih enot upadlo na 796.

Slika 3: Število vseh izposojenih enot knjižničnega gradiva, od leta 2016 do 2020¹⁸

¹⁷ Vir knjižnice (lasten vir).

¹⁸ Vir knjižnice (lasten vir).

8 REZULTATI RAZISKAVE

V tem poglavju bomo analizirali podatke, ki smo jih pridobili z intervjuji. Podatke, ki smo jih pridobili, smo s pomočjo kodiranja, kategoriziranja ter raziskovalnih vprašanj, ki smo si jih postavili pred izvedbo raziskave, oblikovali v posamezne kategorije (Tratnik, 2002):

1. Vloga in vpliv projekta Potujoča knjižnica v zamejstvu
2. Namen izposoje knjig v okviru projekta Potujoča knjižnica
3. Zadovoljstvo s projektom Potujoča knjižnica
4. Predlogi za spremembe in izboljšave projekta Potujoča knjižnica

Intervjuvali smo šest zaposlenih na dvojezičnih ustanovah (štirje vrtci in dve ljudski šoli), ki sodelujejo pri projektu in ki na posameznih ustanovah vodijo in koordinirajo projekt, v sodelovanju s SŠK.

Pri analizi raziskave smo uporabili dobesečne navedbe ter povzetke odgovorov sodelujočih pri projektu, ki smo jih vsebinsko povezali z zapisi iz literature. S pomočjo obojega smo prišli do ključnih ugotovitev naše raziskave, ki jih bomo podali in povzeli v sklepu naše naloge.

8.1 VLOGA IN VPLIV PROJEKTA POTUJOČA KNJIŽNICA V ZAMEJSTVU

Kot pravi že Pestell (1991), so potujoče knjižnice pomemben del vzgojno-izobraževalnega sistema oziroma procesa, saj zagotavljajo pomembno dopolnilo temu procesu. Prav tako je pomembno, da se knjižnične storitve zagotavljajo vsem prebivalcem, ne glede na starost, spol, raso ipd., sem pa seveda spadajo tudi najmlajši, pa tudi prebivalci na dvojezičnih območjih.

S pomočjo potujoče knjižnice se tako omogoča tudi širjenje bralne pismenosti in knjižničnih storitev med dvojezičnimi otroki v zamejstvu. SŠK je tako začela s projektom Potujoča knjižnica, ki ga na avstrijskem Koroškem koristijo in v katerem sodelujejo mnogi dvojezični vrtci, ljudske šole in prosvetna društva, saj knjižnic v svojih krajih nimajo oziroma tudi šolskih knjižnic nimajo. Če pa šolske knjižnice so, pa so večinoma polne le knjig v nemškem jeziku, knjig v slovenskem jeziku pa je precej malo ali pa so te po težavnosti pretežke za otroke, ki se slovenščine šele učijo oziroma za katere je slovenščina sekundarni jezik.

SP_{v1} je tako dejala, da s pomočjo projekta njihov vrtec pride do veliko različnih knjig v slovenskem jeziku, katerih si drugače ne bi mogli kupiti oziroma dobiti kje drugje. Prav tako pravi, da v vrtcu nimajo prostora, da bi nabavljali nove knjige, saj jih potem ne bi mogli kje imeti. Tako pa s pomočjo projekta vsako leto v vrtec dobijo nove, zanimive in poučne knjige. Podobno mnenje sta podali tudi SP_{v2} in SP_{L5}.

SP_{L5} je dodala tudi, da je v njihovi ljudski šoli sicer manjša šolska knjižnica, da pa ta vsebuje predvsem knjige v nemškem jeziku, »knjig v slovenskem jeziku je zelo, zelo malo, morda dve, tri police v celotni knjižnici ... pa še te so po težavnosti pretežke za učence, ki se slovenščine šele učijo, zato je tudi izposoja teh zelo nizka oziroma te niso uporabne«.

SP_{v3} pa se je pri tem vprašanju spomnila predvsem pomena knjig v slovenskem jeziku, ki spodbujajo bralno pismenost v slovenščini. Kot razlaga tudi Zorman (2013), je pismenost še posebej pomembna, saj človeku omogoča, da predstavi svoj pogled na svet, navezuje stik z drugimi ljudmi ter pri tem svoje misli ureja v celoto. Prav tako SP_{v3} pravi, da so knjige, ki si jih izposojajo v okviru projekta, edina in zelo pomembna podpora pri njihovem jezikovnem pedagoškem delu.

Rajšp (2017) prav tako poudari pomen slikanic za poučevanje različnih predmetov. Pravi, da je v vrtcu treba upoštevati, da so predšolski otroci v predoperacijskem obdobju in pogosto še ne ločujejo med resničnostjo ter fantazijo, prav tako pa še niso sposobni razlikovati med subjektivnim (notranjim) in objektivnim (zunanjim) svetom, zato je še posebej pomembno, da skrbno izberemo, katero delo je za otroke najprimernejše.

Podobno mnenje je imel tudi SP_{L6}, ki je dejal, da je projekt pomembna podpora učenju slovenskega jezika v njihovi ljudski šoli, »ne predstavljam si, da projekta ne bi bilo, saj le na ta način pridobimo koristno in uporabno gradivo v slovenskem jeziku«. Prav tako pravi, da so knjige, ki si jih izposojajo v okviru projekta, pomembne tudi pri delovanju ostalih projektov, kot so na primer pravljíčne urice in Bralna značka, pri kateri vsako leto sodelujejo in ki jo prav tako koordinira SŠK.

8.2 NAMEN IZPOSOJE KNJIG V OKVIRU PROJEKTA POTUJOČA KNJIŽNICA

Potujoče knjižnice in premične zbirke imajo (Pugelj, 1994) več pomembnih nalog, kot so na primer manjšanje razlik med mestom in njegovim obrobjem; širjenje in spodbujanje bralne kulture in bralne pismenosti ter kulture v širšem smislu ter prepoznavanje potreb po ustrezni obliki knjižničarstva in knjižničnih storitev za posamezna območja ter kraje. V raziskavi nas je zato zanimalo tudi, s kakšnim namenom oziroma zakaj si dvojezični vrtci, ljudske šole in društva sploh izposojajo gradivo v okviru projekta Potujoča knjižnica.

SP_{v1} je tako dejala, da je projekt Potujoča knjižnica iz njenega vidika pomemben predvsem zaradi spodbujanja bralne pismenosti med otroki v vrtcu. Pomembno je, da se otroci že od malega srečujejo s slovenskim jezikom ter da bi se na ta način jezik v zamejstvu ohranjal tudi v prihodnosti. SP_{v3} poda svoje mnenje: »Gradivo v okviru projekta si izposojamo zato, ker slovenskih knjig v Avstriji ne dobiš v vsaki trgovini, prav tako jih ne prodajajo v vsaki knjigarni. Ne predstavljam si, kako bi drugače prišli do teh knjig, saj denarja za nakup vseh teh knjig pa tudi ni.« Tudi Lujić (2002) pravi, da se s pomočjo premičnih zbirk omogoča dostop do knjižničnega gradiva in informacij uporabnikom, ki sami ne morejo do knjižnice in se nahajajo v ustanovah, kjer ni razvite knjižnične dejavnosti.

SP_{Lš6} pove, da je njihov namen predvsem spodbujanje branja v slovenskem jeziku, saj drugače knjig v slovenščini v Avstriji ne dobiš »na vsakem vogalu«. Doda, da je prednost projekta tudi v tem, ker si lahko izposodijo knjige z različno tematiko ... Tudi knjižničarji v SŠK, kot pravi SP_{Lš6}, se trudijo, da je gradivo, ki ga pripravljajo za njihovo ljudsko šolo, raznoliko, primerno za določeno znanje slovenskega jezika oziroma za določeno starost ter da je gradivo poučno in kakovostno.

SP_{v2} in SP_{v3} obe podata isti odgovor: »Ker je to edina možnost za izposojlo slovenskih knjig.« SP_{v2} doda tudi, da je izposoja slovenskih knjig na dvojezičnem območju še posebej pomembna. Pomembno je spodbujanje bralne pismenosti med otroki že v zgodnjih letih njihovega življenja. Kot pravi Padovan (2015), je spodbujanje bralne pismenosti med otroki, ki živijo v dvojezičnem okolju in sočasno usvajajo dva jezika, še nekoliko drugačno, saj potrebujejo veliko raznih jezikovnih spodbud, pri tem so mišljene predvsem razne zabavne dejavnosti, kot so petje otroških (ljudskih) pesmi, štetje, gledanje in branje slikanic ... Doda (SP_{v2}) tudi: »Začeti

moramo že zgodaj, če želimo doseči kakšne rezultate. Če ne bi začeli z učenjem slovenskega jezika že v vrtcu, bi lahko šla slovenščina tukaj na Koroškem hitro v pozabo.«

SP_{v4} in SP_{L5} imata podobno mnenje, saj obe povesta, da si gradivo izposojajo zato, ker ga drugače ne bi mogli kje dobiti. Pravita, da je to edina možnost, da pridejo do knjig in drugega gradiva v slovenskem jeziku. Knjige in gradivo pa so pomemben faktor pri učenju slovenskega jezika in pri spodbujanju bralne pismenosti med otroki in mladimi.

»Knjige so pomemben pripomoček in pomembno orodje pri učenju jezika. Če ne bi bilo knjig, učenje ne bi bilo tako kakovostno, prav tako pa bi bilo veliko, veliko težje.« (SP_{L5})

8.3 ZADOVOLJSTVO S PROJEKTOM POTUJOČA KNJIŽNICA

Zanimalo nas je tudi, kako so posamezni dvojezični vrtci in šole zadovoljni s projektom oziroma s potekom projekta Potujoča knjižnica.

»Zelo zadovoljni smo s projektom Potujoča knjižnica, saj lahko knjige naročimo po svoji želji. Vse, kar si želimo izposoditi, nam potem knjižničarji pripravijo in dostavijo v naš vrtec. Prav tako smo zelo zadovoljni tudi s knjigami, ki nam jih pripravijo po svojih predlogih knjižničarji, saj so te zelo poučne, zanimive in kakovostne. Ker smo zelo zadovoljni tudi s komunikacijo in organizacijo, bi projekt ocenila s 5 – odlično.« (SP_{v3})

SP_{v2} pove, da so s projektom zelo zadovoljni, še posebej zato, ker imajo tako v vrtcu precej več slovenskih knjig, kot pa bi jih imeli drugače. Prav tako je zelo vesela, da se lahko s knjižničarji pogovorijo o tem, kakšne knjige si želijo in da jih potem knjižničarji pripravijo po njihovih željah. Pove, da je zelo dobro, da je možnost tudi dostave knjig v njihov vrtec, saj si drugače ne predstavlja, kdaj bi ob vsem drugem delu utegnili iti še v Celovec, saj je njihov vrtec od tam precej oddaljen. Kot nam pove že Stringer (2010), je zelo pomembna lastnost potujočih knjižnic, da zagotavljajo dostop do knjižničnih storitev tudi na ruralnih oziroma podeželskih območjih, kjer drugače prebivalci ne bi mogli dostopati do njih, čeprav je dostop do njih osnovna človekova pravica.

SP_{v2} se zdi tudi zelo dobro, da se projekt povezuje s še enim projektom, to so pravljíčne urice. Tudi SP_{v1} pri tem omeni pravljíčne urice ter da so pomembno dopolnilo pri poučevanju slovenskega jezika med dvojezičnimi otroki, saj otroke močno motivirajo, zato ta projekt pomembno prispeva k spodbujanju bralne pismenosti v slovenskem jeziku. Projekt oceni s 5 – odlično.

Podobno mnenje ima tudi SP_{v1}, ki pa sicer projektu poda oceno 4 – dobro, saj pravi, da so vedno možne še izboljšave. Pove pa: »Letos smo dobili zelo lepe, zanimive in poučne knjige ... Z izborom knjig smo vsako leto zelo zadovoljni.« Pove tudi, da bi lahko projekt bolj promovirali, saj sama ni vedela, da je možnost, da se knjige pripeljejo tudi v sam vrtec, saj je do zdaj vedno sama šla iskat knjige v knjižnico, ko so bile te pripravljene za prevzem.

SP_{v4} in SP_{Lš5} podata zelo podoben odgovor, obe sta zelo zadovoljni s projektom in ga ocenita s 5 – odlično. Povesta, da je gradivo, ki ga knjižničarji pripravijo, vedno starosti in stopnji znanja slovenskega jezika primerno. Prav tako pravita, da sta zelo zadovoljni s komunikacijo med njimi in knjižničarji, saj ti vedno upoštevajo želje, ki jih izrazi šola/vrtec glede gradiva. Pomembno se jima zdi tudi, da je gradivo, ki ga pripravijo v knjižnici, vedno tudi zelo kakovostno ter da knjige močno motivirajo otroke k učenju slovenskega jezika.

»Tudi otroci so zelo zadovoljni s knjigami, vedno je tako lepo videti vesele obraze otrok, ko v roke vzamejo knjigo in kako veselo listajo po njej.« (SP_{Lš5})

SP_{Lš6} pohvali organizacijo projekta. Pove, da so s projektom zelo zadovoljni, »sam bi ga ocenil s 5, saj smo zadovoljni s knjigami, ki nam jih pripravijo knjižničarji«. Pove tudi, da se mu zdi, da se že vidi napredek tudi med učenci, saj zelo radi in večkrat posežejo po knjigi v slovenskem jeziku. Prav tako pove, da z učenci sodelujejo tudi pri Bralni znački in da so te knjige primerne in pomembne tudi za sodelovanje pri tem projektu.

8.4 PREDLOGI ZA SPREMEMBE IN IZBOLJŠAVE PROJEKTA POTUJOČA KNJIŽNICA

»Edino, kar bi lahko spremenili, je karton, v katerem dobimo izposojene knjige. Morda bi lahko knjige dali raje v kakšno vrečko, košaro ali torbo, saj bi s tem olajšali nošenje toliko knjig naenkrat ... no, zdaj vem tudi, da knjige pripeljete tudi v vrtec, kar seveda olajša situacijo.« (SP_{v1})

SP_{v3} pove: »Zelo nam je všeč, da si lahko sami izberemo knjige ali nam jih pripravijo po tematikah, ki jih sami želimo.« Predlagala bi samo še morda mesečno menjavo knjig, da bi si lahko vsak mesec izbrali nove knjige, saj ne vedo vedno pol leta naprej, kakšno tematiko bodo takrat obravnavali v njihovem vrtecu, ker je njihov vrtec precej oddaljen od knjižnice, pa sama ne more priti tako pogosto tja.

SP_{v4} pove, da ji je projekt zelo všeč, saj so tudi otroci vedno polni pričakovanja, kakšne knjige bodo tokrat prispele v vrtec. Sama pravi: »Predlagala bi, da se morda v projekt bolj vključi same otroke, da bi na primer knjižničar, ko pripelje knjige v vrtec, potem kakšno knjigo otrokom tudi predstavil, povedal kaj o knjižnici ... Sami se sicer poslužujemo tudi pravljicnih uric, ampak menim, da bi morali otroci že zgodaj spoznati tudi poslanstvo samih knjižnic, kaj lahko v knjižnici najdejo, izvejo ... na morda malo bolj zabaven, za njih primeren način.« Podobno mnenje ima tudi SP_{Lš6}.

SP_{v2} in SP_{Lš5} obe povesta, da nimata nobenih predlogov, saj sta zelo zadovoljni s potekom in organizacijo projekta.

»Trenutno nimam nobene ideje, kaj bi se lahko še sploh izboljšalo.« (SP_{v2})

9 SKLEP

9.1 OMEJITVE RAZISKAVE

Pri raziskavi smo pridobili marsikatero izkušnjo. Zanimivo je bilo izvedeti, kakšno mnenje in kakšen pogled na projekt Potujoča knjižnica imajo sodelujoči pri projektu iz vrtca in ljudskih šol. Pri tem smo sicer naleteli tudi na nekaj težav, saj nekateri zaradi preobilice dela ali zaradi kakšnega drugega razloga niso bili pripravljeni sodelovati v raziskavi ali pa se na prošnjo za sodelovanje niso odzvali.

Omejitev raziskave, ki smo jo izvedli, je bil zato predvsem majhen vzorec intervjuvancev (izvedli smo šest intervjujev s sodelujočimi pri projektu, vseh sodelujočih v letu 2020 pa je bilo 22, v letu 2019 pa 31), zato ugotovitve ne omogočajo posploševanja. V primeru, da bi želeli pridobiti popolne podatke, bi morali intervjuje izvesti z vsemi sodelujočimi pri projektu. Prav tako nismo pridobili nobenega sodelujočega za intervju, ki bi bil predstavnik prosvetnega društva, zato nam v raziskavi manjkajo podatki, kakšne izkušnje in kakšno mnenje imajo o projektu prosvetna društva. Prav tako je ena izmed omejitev tudi skromna statistika o dejavnostih v okviru projekta, saj se statistični podatki o projektu Potujoča knjižnica vodijo šele od leta 2016, čeprav je ta projekt potekal že vsaj od leta 1978¹⁹.

Ker gre za projekt, ki ga izvaja le Slovenska študijska knjižnica v Celovcu, nismo mogli primerjati rezultatov raziskave z drugimi primerljivimi knjižnicami, ki nudijo storitve za dvojezične uporabnike na obmejnem območju, kar bi nam morda podalo še več odgovorov za morebitno izboljšanje oziroma razvoj projekta.

9.2 RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI

Za namen raziskave smo postavili raziskovalna vprašanja, na katera smo tekom raziskave poskušali odgovoriti s pomočjo vsebinskih sklopov in povzetkov odgovorov intervjuvancev. Prav tako pa smo s pomočjo raziskovalnih vprašanj postavili tudi hipoteze.

¹⁹ Žal se točno leto začetka ne beleži, saj projekt takrat ni bil definiran kot projekt, ampak kot pomoč posameznim ustanovam, da so imele dostop do knjig v slovenskem jeziku.

Prvo hipotezo, ki smo jo postavili in se glasi »Projekt Potujoča knjižnica ima pomembno vlogo na dvojezičnih šolah, vrtcih in društvih«, smo potrdili. Ugotovili smo, da je projekt Potujoča knjižnica med dvojezičnimi vrtci in ljudskimi šolami na avstrijskem Koroškem zelo aktualen in pomemben. Sodelujoči so se predvsem strinjali, da s projektom lažje pridejo do knjig v slovenskem jeziku, saj njihove šolske knjižnice (če jih imajo) vsebujejo predvsem knjige v nemškem jeziku, raznolikih knjig v slovenskem jeziku pa si niti ne morejo privoščiti ali pa nimajo prostora zanje. Prav tako so poudarili pomen projekta za spodbujanje bralne pismenosti v slovenskem jeziku med dvojezičnimi otroki ter pomen knjig v slovenskem jeziku kot pomembna podpora jezikovnemu pedagoškemu delu.

Drugo hipotezo »Projekt Potujoča knjižnica je za dvojezične šole, vrtce in društva koristen«, smo potrdili. Raziskava je pokazala, da si sodelujoči pri projektu gradivo v okviru projekta izposojajo predvsem za namen spodbujanja bralne pismenosti, saj je pomembno, da se otroci že od malega srečujejo s slovenskim jezikom, knjig v slovenščini pa v Avstriji ne dobijo zlahka. Pravijo tudi, da je gradivo, ki si ga izposodijo, dobro dopolnilo k pouku, saj je to raznoliko, poučno in kakovostno.

Tretjo hipotezo »V dvojezičnih šolah, vrtcih in društvih so s projektom Potujoča knjižnica zadovoljni«, smo delno potrdili. Ugotovili smo, da so sodelujoči s projektom Potujoča knjižnica večinoma zadovoljni, saj lahko na ta način naročajo knjige in gradivo po svojih željah. Prav tako so zadovoljni s komunikacijo s knjižničarji, saj pravijo, da se lahko z njimi pogovorijo o tem, kakšne knjige želijo in jih potem knjižničarji pripravijo. Prav tako so zelo veseli, da obstaja možnost, da se jim gradivo dostavi na posamezno šolo oziroma vrtec, saj so po večini precej oddaljeni od Celovca, kjer je knjižnica stacionirana. Pomembno pa se jim zdi tudi to, da je gradivo, ki ga pripravijo v knjižnici, vedno starosti in stopnji znanja slovenskega jezika primerno.

Menimo, da so raziskava in spoznanja, ki smo jih pridobili, pomembna predvsem za področje spodbujanja bralne pismenosti med zamejci, prav tako pa je raziskava lahko zelo pomembna za Slovensko študijsko knjižnico Celovec, ki izvaja projekt Potujoča knjižnica. Pomanjkljivosti in predlogi, ki smo jih pridobili od sodelujočih pri projektu, so lahko pomembna spodbuda za morebitno izboljšanje projekta. Predvsem lahko tukaj poudarimo, da bi se lahko gradivo pripravilo raje v kakšno posebno torbo ali košaro (morda z ročaji), da bi bilo gradivo

enostavneje nositi. Priporočamo tudi, da bi se z vrtci, šolami in društvi še bolj dogovarjali glede menjave knjig, morda bi se lahko vsak vrtec, šola in društvo mesečno kontaktiralo in povprašalo, ali potrebujejo kakšno novo gradivo ... Prav tako bi se lahko, na predlog sodelujočih, v projekt bolj vključilo otroke, da bi se jim morda lahko predstavilo knjige, ki jih dobijo, ali pa da bi jim knjižničar predstavil oziroma povedal kaj o knjižnici, kaj lahko tam najdejo, izvedo ...

Pri nadaljnjem raziskovanju področja in razvoju projekta predlagamo, da se izvede še kakšna raziskava, ki bi še poglobila pogled v sam projekt. Morda bi lahko izvedli anketne vprašalnike z vsemi sodelujočimi pri projektu ter tako dobili celostni pogled na projekt.

Prav tako menimo, da je treba projekt še naprej promovirati, saj smo glede na statistične podatke ugotovili, da je veliko tudi takšnih dvojezičnih vrtcev, šol in društev, ki pri projektu ne sodelujejo. Vseh ustanov, ki bi bili potencialni sodelujoči pri projektu, je namreč 131, od tega pa jih je pri projektu do leta 2021 sodelovalo največ 31. Projekt bi lahko promovirali prek družbenih omrežij, spletne strani knjižnice²⁰, lahko bi izdelali kakšne letake ali brošure in jih razdelili po vseh dvojezičnih vrtcih, šolah in društvih.

10 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

- Batič, J. in Haramija, D. (2017). Slikanica kot posebna oblika knjige. V D. Haramija (ur.), *V objemu besed: razvijanje družinske pismenosti* (str. 31–37). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Bikos, G. in Panagiota, P. (2018). Mobile libraries: defining the phenomenon. *International Journal of Library and Information Science*, 10(3), 35–40.
<https://academicjournals.org/journal/IJLIS/article-full-text-pdf/A8815BA56368.pdf>
- Brenič, P., Fras Popović, S., Podbrežnik Vukmir, B., Vilar, P., Vodeb, G. in Zdravje, A. (2019). *Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, za obdobje 2018–2028*. Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

²⁰ Pomanjkljivost je sigurno ta, da na uradni spletni strani Slovenske študijske knjižnice ni nobenega podatka o projektu Potujoča knjižnica.

- Ferlinc, K. (2019). *Otroci, starši in pravljичne urice v knjižnici* [Diplomsko delo]. Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta. <https://dk.um.si/Dokument.php?id=138457>
- Haramija, D. (ur.). (2017). *Bralna pismenost v predšolski vzgoji in izobraževanju*. Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Jamnik, T. in Perko, M. (2017). Predšolska bralna značka spodbuja družinsko branje. V D. Haramija (ur.), *V objemu besed: razvijanje družinske pismenosti* (str. 185–194). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Kanič, I., Leder, Z., Ujčič, M., Vilar, P. in Vodeb, G. (2009). *Bibliotekarski terminološki slovar*. Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Knaflič, L. (2015). Od usvajanja jezika do branja in pisanja pri otrocih priseljencev. V V. Rot Gabrovec (ur.), *Branje združuje: z BDS že 20 let: zbornik Bralnega društva Slovenije ob 11. strokovnem posvetu* (str. 36–46). Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Kordeš, U. in Smrdu, M. (2015). *Osnove kvalitativnega raziskovanja*. Založba Univerze na Primorskem.
- Lamut, U. in Macur, M. (2012). *Metodologija družboslovnega raziskovanja: od zasnove do izvedbe*. Vega.
- Lerdsuryakul, K. (2000). Telling the mobile story: collecting the past to build a future. V *66th IFLA Council and General Conference Proceedings*. IFLA.
- Lujić, D. (2002). Kako do bralcev, ki sami ne morejo do knjižnice? *Knjižnica*, 46(4), 305–315.
- Mezgec, M. (2013). Razvijanje pismenosti v maternem jeziku, ko materni jezik ni uradni jezik: vpliv bralnih in pisnih praks. *Andragoška spoznanja*, 19(4), 10–24.
- O nas. (b. d.). *Slovenska študijska knjižnica*. <http://celovec.sik.si/sl/o-nas/>
- Padovan, R. (2015). Besede segajo prek meja. V V. Rot Gabrovec (ur.), *Branje združuje: z BDS že 20 let: zbornik Bralnega društva Slovenije ob 11. strokovnem posvetu* (str. 116–122). Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Pestell, R. (1991). *Smernice za potujoče knjižnice*. IFLA.
- Potočnik, P. (2019). Nacionalni mesec skupnega branja 2019. *Otrok in knjiga: revija za vprašanja mladinske književnosti, književne vzgoje in s knjigo povezanih medijev*, 46(106), 52–57.
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe. (2003). *Uradni list RS*, št. 73/03, 70/08 in 80/12.
- Pugelj, N. (1994). Potujoče knjižničarstvo v Sloveniji: razmišljanja ob pričetku priprave standardov. *Knjižnica*, 38(3–4), 93–107.

- Rajšp, M. (2017). Slikanica kot medij za učenje zgodnje matematike. V D. Haramija (ur.), *Bralna pismenost v predšolski vzgoji in izobraževanju* (str. 189–204). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Repič, A., Dolenc, K., Krpan Skomina, A. in Šuligoj, T. (2011). Potujoča knjižnica v vrtcu Vrtojba. *Potujoče novice: časopis Sekcije za potujoče knjižnice*, 6(2), 18–19.
- Stringer, I. (ur.). (2010). *Mobile library guidelines*. Hague: IFLA.
<https://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professional-report/123.pdf>
- Tratnik, M. (2002). *Osnove raziskovanja v managementu*. Visoka šola za management.
- UNESCO manifest o splošnih knjižnicah: 1994. (1995). *Knjižničarske novice*, 5(3), priloga 1–3.
- Vilar, P. (2017). Branje, zaklad življenja: knjižnica in predšolski otrok. V D. Haramija (ur.), *V objemu besed: razvijanje družinske pismenosti* (str. 173–174). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Vilar, P. in Zabukovec, V. (2017). Kakovostna šolska knjižnica – pomemben dejavnik pri razvoju veščin bralne in informacijske pismenosti. V D. Haramija (ur.), *Bralna pismenost v predšolski vzgoji in izobraževanju* (str. 123–133). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Vogrinc, J. (2008). *Kvalitativno raziskovanje na pedagoškem področju*. Pedagoška fakulteta Ljubljana.
- Zorman, A. (2013). *Razvoj osnovne pismenosti enojezičnih in večjezičnih otrok*. Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče.

11 PRILOGE

11.1 PRILOGA 1: INTERVJU

Spoštovani!

Sem Blažka Kunc, kandidatka za bibliotekarski izpit na Narodni in univerzitetni knjižnici Ljubljana. V okviru raziskave za zaključno nalogo z naslovom *Projekt potujoča knjižnica v Slovenski študijski knjižnici Celovec in njegov pomen za spodbujanje bralne pismenosti med zamejci* Vas prosim, če bi mi odgovorili na zastavljena vprašanja.

Z intervjuji bom pridobila dragocene podatke, ki mi bodo pomagali pri nadaljnji raziskavi.

Za sodelovanje se Vam že vnaprej zahvaljujem.

Sodelovanje v intervjujih je prostovoljno. Vaši odgovori bodo anonimizirani.

Vaša šola/vrtec/društvo je ena izmed tistih, ki si v Slovenski študijski knjižnici redno izposojajo knjige in gradivo, v okviru projekta Potujoča knjižnica, zato me za namen raziskave zanimajo odgovori na naslednja vprašanja:

1. Zakaj menite, da je projekt Potujoča knjižnica, ki ga omogoča Slovenska študijska knjižnica za vas pomemben oziroma koristen?
2. S kakšnim namenom oziroma zakaj si vaša šola/vrtec/društvo izposoja gradivo v okviru projekta Potujoča knjižnica v Slovenski študijski knjižnici?
3. Ste s projektom Potujoča knjižnica zadovoljni? Zakaj ja oziroma zakaj ne?
4. Ste zadovoljni s knjigami oziroma gradivom, katerega zaposleni v knjižnici pripravijo v okviru projekta Potujoča knjižnica za vas?
5. Kako bi ocenili projekt Potujoča knjižnica v Slovenski študijski knjižnici? V pomoč vam je lahko lestvica z ocenami od 1–5, kjer je 1 – slabo, 2 – zadovoljivo, 3 – niti slabo, niti dobro, 4 – dobro in 5 – odlično. Prosim, če lahko svoj odgovor pojasnite/utemeljite.
6. Navedite predloge, s katerimi bi izboljšali projekt Potujoča knjižnica. Kaj vam je pri tem projektu všeč in kaj ne?